Załącznik do Uchwały Nr XXXI/215/2026
Rady Powiatu w Białej Podlaskiej
z dnia 27 października 2026 r.

STANOWISKO
RADY POWIATU W BIAŁEJ PODLASKIEJ
z dnia 27 października 2026 r.
w sprawie ustanowienia Roku 2027 Rokiem Kajetana Kraszewskiego w Powiecie Bialskim

Nawiązując do upływającej w 2027 roku dwusetnej rocznicy urodzin Kajetana Kraszewskiego, Rada Powiatu w Białej Podlaskiej postanawia upamiętnić tę wybitną postać, ustanawiając **Rok 2027 Rokiem Kajetana Kraszewskiego w Powiecie Bialskim.**

Kajetan Kraszewski (1827-1896) był synem Zofii z Malskich i Jana Kraszewskich, najmłodszym bratem Józefa Ignacego Kraszewskiego. Urodził się w majątku Dołhe w powiecie prużańskim, ale swoje dorosłe życie spędził w Romanowie, którego właścicielem był w latach 1857-1896. Literat, muzyk, kompozytor, astronom-amator, malarz. Pozostawił po sobie powieści, opowiadania, dramaty, a także szkice historyczne, wśród nich: „Ze wspomnień kasztelanica", „Chełmianie", „Bartochowski", „Z podań i szpargałów". Publikował wiersze w „Tygodniku Ilustrowanym", przygotował hasła do Encyklopedii Powszechnej Samuela Orgelbranda. Zgromadził kolekcję broni i portretów postaci historycznych oraz księgozbiór liczący ok. 10 tysięcy tomów, w którym nie zabrakło pamiątek związanych ze starszym bratem Józefem Ignacym Kraszewskim. Wraz z nim opracował i wydał „Monografię domu Kraszewskich vel Kraszowskich Jastrzębczyków", wywodząc ród Kraszewskich z rycerzy mazowieckich herbu Jastrzębiec.

Romanowski autodydakta posiadł rozległą wiedzę w wielu dziedzinach, największe osiągnięcia dotyczą jednak jego pasji astronomicznych i meteorologicznych. Utworzył w Romanowie obserwatorium, gromadząc w nim lunety i instrumenty sprowadzane z Jeny, Monachium, Paryża, Wiednia i Berlina. Wiedzę poszerzał dzięki prywatnym lekcjom i konsultacjom, pobieranym w Warszawie u profesora Jana Baranowskiego, wybitnego astronoma i dyrektora Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu Warszawskiego, oraz Adama Prażmowskiego, profesora fizyki w Szkole Głównej w Warszawie. Wyniki badań i obserwacji publikował między innymi we francuskim „Cosmosie", a swoją wiedzą dzielił się również jako członek-korespondent towarzystw naukowych: Association Scientifique de France w Paryżu (Francuskie Stowarzyszenie Nauk) oraz Société Belge d'Astronomie w Brukseli (Belgijskie Towarzystwo Astronomiczne). Był popularyzatorem wiedzy z zakresu astronomii, publikując wraz z bratem Józefem wykład „Świat i Ziemia".

Kajetan Kraszewski zapisał się na kartach historii również jako bardzo postępowy gospodarz. Romanów drugiej połowy XIX wieku stał się nowoczesnym i wzorowym gospodarstwem ziemiańskim. Jego właściciel, jako jeden z pierwszych w okolicy, wprowadził płodozmian, używał nowoczesnych maszyn rolniczych, z pasją hodował konie. Wzorem wielkich rezydencji magnackich wybudował w Romanowie ananasarnię, a uprawiane w niej egzotyczne owoce sprzedawał z powodzeniem w stolicy.

Uczestniczył w życiu społecznym, sprawując funkcję sędziego pokoju powiatu włodawskiego i będąc członkiem Towarzystwa Rolniczego Królestwa Polskiego. Dbał o edukację dzieci, tworząc wiejską szkołę. Szczególną troską otoczył głuchoniemego syna Bogusława. Dzięki niezwykłej determinacji nauczył go języka migowego oraz mowy i przystosował do funkcjonowania w społeczeństwie.

Kajetan Kraszewski może być dziś wzorem dla młodzieży, jako osoba wytrwale zdobywająca wiedzę i z pasją realizująca zamierzenia i przedsięwzięcia.

Z jubileuszem Kajetana zbiegają się inne rocznice, istotne dla społeczności Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego w Romanowie: 215. rocznica urodzin Józefa Ignacego Kraszewskiego oraz 135. rocznica śmierci Lucjana Kraszewskiego. W 2027 roku upłynie 65. rocznica powstania Muzeum. Instytucja mieści się w odbudowanym po zniszczeniach wojennych dworze. Przy restauracji siedziby rodu Kraszewskich wzorowano się na dworze z drugiej połowy XIX wieku, kiedy jego gospodarzem był Kajetan Kraszewski.

Zachęca się samorządy, instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe do podejmowania inicjatyw i działań, których celem będzie upamiętnienie Patrona i jego dorobku.